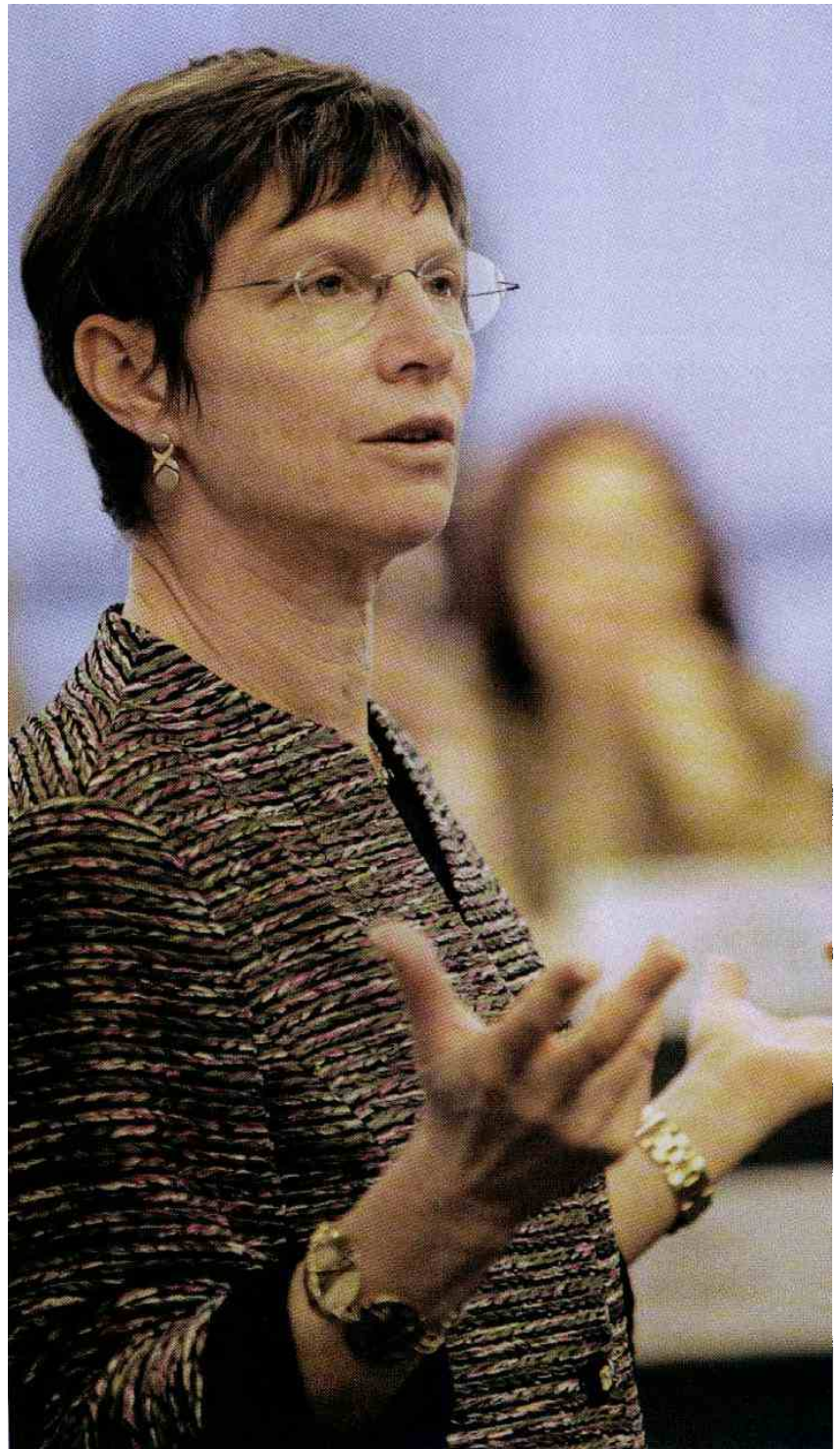

Dr. Nancy Adler, slikarka in strokovnjakinja za menedžment

Sprašuje: **Nika Vistoropski**

Bila je jesen in bil je Bled. In bila je Nancy, ki je že na začetku pogovora predlagala, da je škoda ure za sedenje v kavarni. Obula je superge in sva šli. Okoli jezera. Jaz in dr. Nancy Adler, ženska, ki bi ji mirno pripisali več življenj. Je profesorica na Univerzi McGill v Kanadi, menedžerska vsevedka, svetovalka mednarodnim korporacijam in ženska, ki le redko dovoli, da jo pošel zmoti na slikarski koloniji. Če že ne gre drugače, velike živine – če pridejo k njej (in pridejo kamor koli) – najprej spravi k barvam. Že desetletja so namreč tudi akvareli del njenega mojstrstva. »Mnogo let svoje slikarske kariere nisem obešala na veliki zvon,« je povedala za Forbes. »Predvsem zaradi dolgo trajajoče nestrpnosti med umetnostjo in trgovanjem. Umetniki poslovneže ocenjujejo kot filistrske, oni pa o umetnikih menijo, da so vse preveč raztreseni. A če pogledaš objektivno, spoznaš, da ko so v igri velika dela, oboji kažejo enake odlike.«

Ženske niso sramežljive vijolice

Velikokrat se pri izločanju žensk iz procesov odločanja uporablja izraz slaba ekonomija. Neupoštevanje žensk ni ravno donosno, kajne?

Tisto podjetje, ki bo svoje najboljše izbralo iz skupine moških in žensk, bo imelo večji uspeh kot tisto, ki bo izbralo samo med najuspešnejšimi moški. Poleg tega ne smemo pozabiti na dejstvo, da so ženske socializirane drugače, ker so jim bile dane druge priložnosti. Če kaj vemo, potem nam je jasno, da ustvarjalnost in inovacija prihajata iz raznolikosti. Če imate ideje obeh spolov, vam bo šlo statistično boljše. Podobno je globalno. Če najamete ljudi iz Azije, Amerike, Afrike, boste uspešnejši, kot če boste geografsko omejeni. Seveda pa mora biti podjetje obenem dovolj pametno, da te raznolikosti ne izniči. Poznam podjetja, ki najprej zaposlijo ženske, nato pa jih učijo, kako biti moški.

Poznate konkreten primer prednosti raznolikosti?

Mnogo. Povedala vam bom meni najljubšega. Pred mnogo leti, ko je bila Gro Harlem Brundtland prvič povabljen v parlament, da bi prevzela ministrstvo za zdravje (zdravnica po izobrazbi in mati štirih otrok je kasneje postala tudi prva premierka Norveške), se je najprej želela posvetovati z možem. Ta je bil, mimogrede, iz druge politične opcije. (*Nato se ustavi in namuzne, ko si poskuša predstavljati, kako zanimive pogovore sta morala imeti ob zajtrku.*) 'Če meniš, da je to zate odlična priložnost,' ji je rekel mož, 'te bom podprl. Prevzel bom več dela doma in odgovornosti glede otrok,' so bile njegove besede. 'A ti se moraš zavedati,' je bil jassen, 'da bom glede tega, kaj se dogaja v gospodinjstvu, in glede skrbi za otroke sprejemal več odločitev.' O tem je premislila, predlagano se ji je zdelo sprejemljivo – in postala je ministrica.

Ko pa se je prvi dan službe vračala domov in na dovozu zagledala moža, ki je iz avta vlekkel podolgovato škatlo, v kateri je bila očitno likalna deska, je bila nemalo začudena. Ojej, si je rekla, to ne bo delovalo! Če ne ve niti tega, da likalno desko že imamo, kako bo potem ... (*Smeh.*) Ko je stopila v hišo, je moža karseda prijazno ogovorila z ljubi moj in ga povprašala, kako je preživel dan. Da dobro, je odvrnil. Povsem previdno mu je nato povedala, da je videla likalno desko, in le s težavo izdala, da jo, khm, že imajo. Da je morda ni opazil,

to delovno mesto.« Če pa daste isti seznam pred mlado žensko, bo rekla: »Moj bog, izpolnjujem samo devet pogojev od desetih, več kot očitno je bolje, da se ne izpostavljam.« Kaj menite o tem?

Izjava, da so moški bolj samozavestni kot ženske, da torej one menijo, da niso dovolj dobre ... Kaj pa vem, o tem vedno bolj dvomim. Dvomim pa iz enakih razlogov, kot je že leta 1977 v svoji raziskavi podvomila Rosabeth Moss Kanter (*profesorica na harvardski poslovni šoli, ena*

NA ŽALOST JE BLIŽNJI VZHOD POSTAL STIČIŠČE TAKO VELIKIH NAPETOSTI, DA JE JAVNA DEBATA POSTALA SKORAJDA NEMOGOČA.

a da sta dve odveč, je dodala. 'Vem, da že imamo likalno desko,' je odgovoril mož, 'a sem si mislil: likanje je tako strahotno dolgočasno opravilo, da ima edini smisel le, če likam jaz in še eden od otrok. Ob tem se lahko prijetno pogovarjamo!' V tistem trenutku, je rekla, sem se zavedla resnične vrednosti raznolikosti. Bolj kot bi se je lahko kadar koli.

Ah, ja, ko pa je toliko bolj preprosto pokazati na moške ...

Res je. Enako počnemo z drugimi državami, kulturami, veroizpovedmi. Mi imamo prav, oni se motijo.

Lani poleti je Bled obiskala tudi Cherie Blair, ki je izpostavila raziskavo, katere rezultati so pokazali, da če daste pred moškega in žensko opis delovnega mesta z desetimi pogoji, bo mladi moški rekel: »Krasno, izpolnjujem šest od desetih, očitno se res moram prijaviti za

najvplivnejših na področju menedžmenta, op. p.). Ni verjela v t. i. ženske odlike, torej, da so ženske nežnejše, govorijo mehkeje, so bolj socialno naravnane ... Če samo pogledam Margaret C. Whitman, direktorico Hewlett Packarda. No, ne zdi se mi ravno primer sramežljive vijolice, ki se odloči za delovno mesto zgolj zato, ker je v ozadju možki, ki ji je to omogočil. Meg je izjemno samozavestna ženska. Pa Margaret Thatcher, recimo. Obtožili so jo marsičesa, a tega, da bi govorila premilo in bila premalo samozavestna, gotovo ne! To je celo napisala v svoji avtobiografiji o letih na položaju premierke. In dolgo je bila premierka. Kar 11 let! Eno najpogostejših vprašanj, ki so ji jih postavljali, je bilo, kako je biti – premierka. In lahko si predstavljate, da nad tem vprašanjem ni bila ravno očarana. A nanj se je odzvala tako, kot se je na vse. Rekla je: 'Kako naj odgovorim na to vprašanje, če pa alternative še nisem preizkusila?!' (*Smeh.*)

Stran / Page: 12

Doseg / Reach: 349000

Država / Country: SLOVENIA

Površina prispevka / Size: 1575 cm2

3 / 4

Bistvena napaka, ki jo vidim v raziskavi, ki ste jo omenili, je morda ta, da je za primerjavo vzela ženske na splošno in ne zgolj tistih, ki imajo potencial in ambicijo, da postanejo vodje. Vsak moški tudi ne postane šef. Ko sem raziskovala dinamiko dežel, ki so izbrale ženske za svoje vodje, sem bila nemalo presenečena. Vsi bi mislili, da premierke, ministrice vznikajo zgolj v deželah, kot je denimo Švedska, ki ima za sabo svetlo preteklost ženskega vprašanja. A to, kako z njimi ravna na splošno, ne pove nič o ženskah vodjih v tej državi, pove samo to, kako jih tam obravnavajo – na splošno. Bangladeš je imel že dve premierki, a to še ne pomeni, da imajo ženske tam enake pravice kot moški in primerljive možnosti za izobraževanje. Poglejte denimo Benazir Buto v Pakistanu. To, da je postala premierka, ne pomeni, da je živela v deželi z enakimi možnostmi, temveč zgolj to, da se je rodila v elitni družini.

Vodstveni kader še vedno povezujemo z agresivnostjo, agilnostjo, brezkompromisnim premagovanjem ovir. A poslovne šole vse pogosteje svojim študentom predavajo o estetiki, umetnosti, etiki. Kaj se je spremenilo?

Ne uporabljajva preteklika. Reciva raje, da se spreminja. To, kar počne dr. Danica Purg (vodja mednarodno priznane poslovne šole IEDC Bled, op. p.), in sicer da umetnost vpeljuje v posel, je nekaj, kar je pred svojim časom, nekaj, kar zdaj kopira harvardska poslovna šola, INSEAD. Poslovna šola v Københavnu ima kar osem profesorjev, ki predavajo o umetnosti, estetiki in menedžmentu. Vprašali ste me, kaj se dogaja zdaj, ko v posel prihaja umetnost, a lahko vam odgovorim le to, da osnovno znanje računovodstva, strategije in marketinga ipd. preprosto ni več dovolj. Svet se spreminja. Ne samo vse bolj hitro, temveč tudi vse bolj nenadejano.

Pred dobrim letom si finančniki niso upali niti predvidevati, da bi bila lahko kmalu vsa evropska bančna struktura na robu prepada. Umetnost izjemno dobro ustvarja nove perspektive, nove načine gledanja na stvari. Osnovna vloga umetnika je, da vidi resničnost, kot je. To je tudi značilnost velikih vodij in je danes izjemnega pomena. Če je večina sveta v zanikanju, noče in ne more videti, kaj se dogaja, in to vse do za-

MARGARET THATCHER SO OBTOŽILI MARSIČESA, A TEGA, DA BI GOVORILA PREMILO IN BILA PREMALO SAMOZAVESTNA, GOTOVO NE.

dnjega trenutka. (Ravno v tistem trenutku se med drevesi odpre pogled na jezero in blejski grad. Prizor je tako barvito čist in popoln, da kar jemlje sapo. Adlerjeva za nekaj trenutkov utihne. Zdi se, kot da je podoba prišla k besedi, da podkrepi misel, kajti Nancyjin govor nato postaja vse bolj vznesen in poln upanja.) Ko govorim o realnosti, ne mislim samo na to, da moramo videti tudi grde stvari, temveč da zaznamo lepoto, majhne pozitivne deviacije, zglede, ki kažejo, da je mogoče delati dobro tudi sredi grdega.

Da, novinarji nekako še vedno ne hote vztrajamo pri tem, da dobra novica, no – ni novica.

Nekje sem prebrala, da je imelo ravno Sarajevo največ medverskih porok. Zunanji opis nekdanje Jugoslavije v času vojne –

tako so vsaj poročali naši novinarji –, pa je pogosto vseboval zgodbe o »ljudeh, ki so se tako dolgo sovražili, da niso mogli nehati«. Še vedno se sprašujem, zakaj do nas niso prišle tudi drugačne zgodbe. Zgodbe tistih, ki so zaprileglji k boljšemu svetu in govorijo skozi umetnost. Res je pomembno, da prepoznamo drobne optimistične zgodbe. Ne govorim o sanjah, ne, govorim o resničnosti.

Res je, v časih krize so trenutki lepote žal zaradi grozot pogosto prezrti.

V Istanbulu so pred leti bombardirali britanski konzulat in dve veliki sinagogi. Veliko jih je umrlo, mnogi so bili ranjeni. Dva tedna po tragediji je v petek zvečer turški premier v družbi imama in rabina stopil v sinagogo in se pridružil molitvi. Kaj takega

se še nikoli ni zgodilo! Niso bili samo skupaj v istem prostoru, držali so se za roke. Zakaj tega ne vemo? Če bi, bi nehali misliti, da imajo ljudje na območju nekdanje Jugoslavije na primer neki defektni gen, da ko je Bog delil sočutje, do njih ni bil radodaren. Neumnosti!

Tudi sami imate ogromno izkušenj. Zgodb, ki mi jih pripovedujete, niste le prebrali.

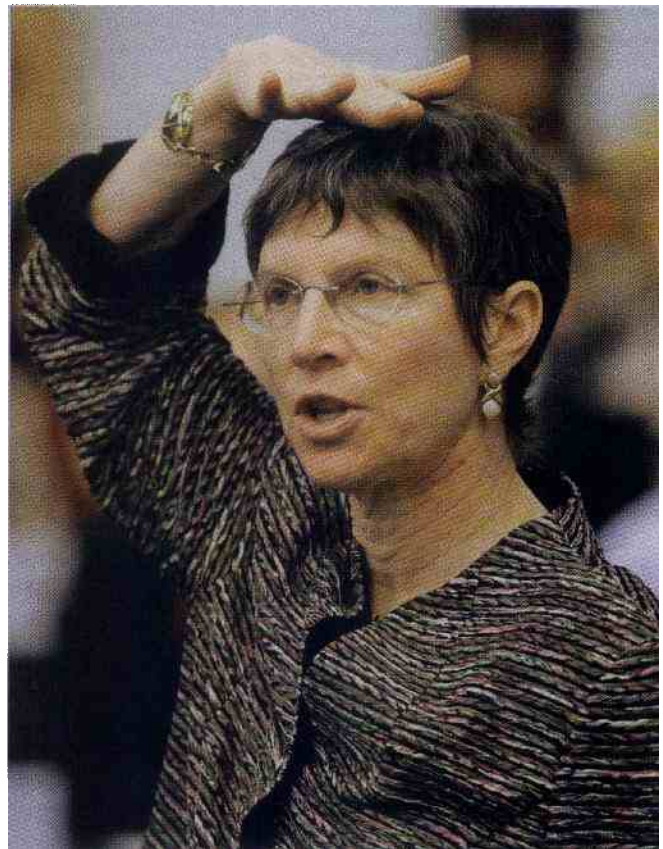
Ko sem delala MBA, so mi ponudili prakso na izraelskem ministrstvu za kulturo. Sprejela me je ženska, ki je želela, da ji v politični jezik prevedem tisto, za kar si želi, da bi, ko bi se delil denar, tudi njihovemu delu prineslo kos pogače. Tistega leta, oktobra 1973, je izbruhnila arabsko-izraelska vojna (jomkipurska vojna). Dobila sem prakso – in vojno. Šesti dan vojne, na sabat, me je povabila na kosilo v stari Jeruzalem na dom načelnika gasilcev vzhodnega, arabskega dela Jeruzalema. Sedeli smo za mizo, povsem civilizirano jedli, govorili o tem, kaj se mora zgoditi, da bi se vojna kar sedita hitro končala. Na žalost je Bližnji vzhod postal stičišče tako velikih napetosti, da je javna debata postala skorajda nemogoča.

A vi niste samo mednarodno priznana strokovnjakinja, ste tudi slikarka. Povejte mi kaj več o tem.

Bom, samo še nekaj o Izraelu bi vam rada zaupala. Veste, kdo je Bobby Sager? No, on je pred desetimi leti, sam do takrat že zelo vpliven in uspešen moški, spoznal, da je ta svet – kot jih ve vedno več – čisto znorel ter da mora prispevati, kar lahko. Eden od njegovih načrtov je bila tudi vzpostavitev miru na Bližnjem vzhodu. Ni kaj, optimistična namera. (*Smeh.*) Bil je član WPO (*World Presidents' Organization, op. p.*). In če bi pogledali podatke BDP WPO-ja in če je ne bi gledali kot organizacijo, temveč kot državo, bi bila tretja najbogatejša na svetu. WPO naj bi bila apolitična organizacija, a Bobby se je odločil ustanoviti mrežo za mir in povsem zanemaril osnovna pravila. (*Smeh.*) V Tel Avivu je bil takrat WPO že dolgo, Palestinci pa te organizacije niso imeli. Po nekaj mesecih ogledovanja razmer je pomagal ustanoviti WPO tudi v Ramali in nato predlagal – seveda je bila to njegova ideja že ves čas – srečanje izraelskih in palestinskih članov. Velika večina se še nikoli ni videla, zato se mu je zdel sestanek nujen. Ampak, kako? Odločil se za srečanje na koncertu Stinga – ki je njegov prijatelj, seveda. No, če to ni primer intervencije umetnosti! Vedel je, da Palestinec in Izraelec samo s pogovorom ne bi prišla daleč. Ali pogovor sploh ne bi stekel, če že, pa bi bil zelo površinski. Tako so na odprtem in močno varovanem koncertu Stinga v Tel Avivu organizirali srečanje. Tam so bili vsi s svojimi ženami. Naslednje tri ure so skupaj poslušali in plesali. In ravno to je hotel Bobby. Da plešejo, da se gibajo skupaj, preden sedejo za mizo, kjer se srečajo njihovi koncepti in inteligenca.

Prej ste v šali navrgli – ko sem se začudila nad vašo diplomo iz ekonometrike, zdaj namreč velik del vašega življenja zaseda tudi umetnost – da pač uporabljate obe polovici možganov, in humorno-sarkastično dodali, da kakšen čudež je to. Ampak je zanimivo, priznajte.

Da, že leta slikam. Že dolgo imam dve življenji. Umetniško in tisto profesorsko, svetovalno, delo v menedžmentu. Običajno ne želim, da eni vedo za druge, ker so oboji lahko polni predsodkov. A okoli leta 2000 sem dovolila umetnosti naiti pot v menedžmen-

TRUDIM SE. RES SE TRUDIM. GOVORIM, PIŠEM, SLIKAM. RADA BI, DA BI LJUDJE NAŠLI DOVOLJ PROSTORA ZA MIR, TIŠINO, ZA TO, DA SE PONOVO NAUČIJO SLIŠATI.

tu in šele lani sem pustila menedžmentu prosto pot v umetnosti. Na jesenski konferenci W. I. N. v Rimu je bilo veliko govora o tem, kako biti uspešen, se povezovati. Tam je bila tudi izvrstna pianistka Diana Baker. Vsak dan konference je igrala zjutraj in zvečer in rahlo mi je šlo na živce, da so jo nekateri poslušali, drugi pa kar govorili naprej, kot da je ni. Moj govor je napočil tretji dan. Vedela sem, da imajo vsi vsega že počasi dovolj, da so jim vse dni polnili glave z idejami, so nenaspani. Zato sem Dianu prosila, naj mi pomaga. S sabo sem imela meditativni film s svojimi slikami in pomembnimi citati. Tisto popoldne je ob predvajanju kratkega filma zaigrala Chopinov Nokturno v Des duru, ki se začne presunljivo, kot da te hoče posrkati. Diana je začela igrati in dvorana je nenadoma postala tiha, da bi slišal pasti list. Ko je minilo teh pet minut, sem začela govoriti. O tem, v kakšnem svetu živimo, kakšna je naša vloga v njem. O tem, da lahko vplivamo. Predavanje je bilo izjemno uspešno. Še zdaj čebļajo o njem. Glasba in slike so jih odnesle onkraj vsakdanjega načina življenja, jih vrnile v pogovor malce drugačne. Trudim se. Res se trudim. Govorim, pišem, slikam. Rada bi, da bi ljudje našli dovolj prostora za mir, tišino, za to, da se ponovno naučijo slišati.